imprimé sur www.torah-box.com/torah-pdf

תנן אמר רבי אליעזר ומה אם אשה שקנה לעצמו הרי הוא מיפר נדריה אשה שהקנו לו מן השמים אינו דין שמיפר נדריה ואי בשעשה בה מאמר קנה לעצמו הוא שקנה לעצמו ע"י שמים תפשוט דבעי רבה (א) מאמר לבית שמאי אירוסין עושה או נשואין עושה תפשוט דנשואין עושה דאי אירוסין עושה הא תנן (ב)נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה אמר רב נחמן בר יצחק מאי יפר יפר בשותפות תניא נמי הכי כרבי אמי (ג)שומרת יבם בין יבם אחד בין שני יבמין ר"א אומר יפר ורבי יהושע אומר לאחד ולא לשנים ר"ע אומר לא לאחד ולא לשנים א"ר אליעזר ומה אם אשה שאין לו חלק בה עד שלא תבא לרשותו משבאת לרשותו נגמרה לו אשה שיש לו חלק עד שלא תבא לרשותו משבאת לרשותו אינו דין שתגמור לו אמר לו ר"ע לא אם אמרת באשה שקנה הוא לעצמו שכשם שאין לו חלק בה כך אין לאחרים חלק בה תאמר באשה שהקנו לו מן השמים שכשם שיש לו עמה חלק כך יש לאחרים חלק בה אמר לו ר"י עקיבא דבריך בשני יבמין מה אתה משיב על יבם אחד א"ל כלום חלקנו על יבם אחד ועל שני יבמין בין שעשה בה מאמר בין שלא עשה בה מאמר וכשאר דברים כן נדרים בלשון הזה אמר בן עזאי חבל עליך בן עזאי שלא שימשת את ר"ע מאי

תניא

רש"י

ואי. אמרת טעמא דרבי אליעזר דאמר לשנים מיפר כגון שעשה בה מאמר הא דאמר שהקנו לו מן השמים קנה לעצמו הוא כמה שעשה בה מאמר: **או נשואין עושה.** יורשה ומיטמא לה והבא עליה נידון בחנק דלאו אירוסין (א) דלא פקעה זיקת אחיו לגמרי מינה היכי מצי יבם מיפר לחודיה: **והא תנן נערה המאורסה וכו'.** דכל זמן שהיא ארוסה אכתי שייך בה אביה: **מאי יפר דקאמר ר"א** (ב) **בשותפות.** עם אביה דלעולם אירוסין עושה: **תניא כוותיה דר' אמי.** דבעשה בה מאמר פליגי: **משבאת לרשותו נגמרה לו.** מיפר נדריה הוא ואביה: **אשה שיש לו חלק בה עד שלא תבא לרשותו.** שהיא זקוקה לו עד שלא עשה בה מאמר: **משבאת לרשותו.** דעשה בה מאמר: **אינו דין שיגמר לו.** דמפר נדריה: **כך אין לאחרים חלק בה.** קודם שתתארס לו: **כך יש לאחרים חלק בה.** לשאר יבמין: **מה אתה משיב על יבם אחד.** שאין אתה מודה לי עליו הואיל ואין לאחרים חלק בה כארוסה דמיא ומיפר לה: **כלום חלקנו כו'.** דודאי בין עשה בה מאמר בין לא עשה בה מאמר אינו חייב סקילה הבא עליה כנערה המאורסה הלכך אינו מיפר לא שנא יבם אחד ולא שנא שני יבמין דהכל דינו שוה דאין חיוב יותר הבא על שומרת יבם אחד מהבא על שומרת שני יבמין: **וכשאר דברים כן נדרים.** דכשם לענין סקילה אין לה דין כנערה מאורסה כך בנדרים אינה גמורה לאישה להפר כנערה מאורסה והכי מפ' לקמן: **שלא שימשת את ר"ע.** שיודע נגלה כל כך ולהשיב תשובות מעולות:

ר"ן

הכי פריך בשלמא רבי יהושע איכא לקיומי מילתיה דנימא דמפר בשותפות קאמר דיש זיקה וכארוסה חשיבא אלא רבי אליעזר מאי טעמיה אי נמי סבירא ליה יש זיקה והויא כארוסה או כנשואה אפילו הכי לשני יבמין לא סגי דאין ברירה ואי אין זיקה אפילו חד נמי לא יפר: (ד)**אמר רבי אמי כגון שעשה בה מאמר.** שנתן לה קדושין דקדושי יבם הכי מקרו: **מאמר קונה קנין גמור.** דהויא לה ככנוסה ומצי פטר לה בגיטא ולא בעיא חליצה ומש"ה מפר לחודיה: **ורבי יהושע ה"מ כחד יבם.** איכא למימר דמפר אי משום זיקה אי משום מאמר: **אבל בשני יבמין לא.** דאפי' סבירא לך כב"ש דמאמר קונה קנין גמור אפילו הכי מצי אחוה למיסרה עליה בגיטא או בביאה דהכי אשכחן ביבמות (ה) לר"ג דסבירא ליה דמאמר קונה קנין גמור כב"ש ואפי' הכי אית ליה דאחוה אסר לה [על היבם] בגיטא או בביאה וכיון שכן היכי משוית לה כנשואה או כארוסה הא מגרע גרעה דארוסה לא מצי איניש למיסרה על הארוס ואחוה מצי למיסרה על היבם: **ור"ע סבר אין זיקה.** דלא חשיבא ליה זיקה למיהוי אפילו כאירוסין: **ולרבי אלעזר.** דאמר בפ' ד' אחין מאמר לבית שמאי אינו קונה אלא לדחות צרה כדתנן התם (ו) שלשה אחין ב' נשואין שתי אחיות ואחד מופנה ומת אחד מבעלי האחיות ועשה בה מופנה מאמר ומת אחיו השני ב"ש אומרים אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה והיינו דקאמר ר"א לדחות צרה כלומר לדחות את אחותה שלא תאסרנה משום אחות זקוקה דמאמר עביד לה ככנוסה לענין זה אבל אינו קונה קנין גמור דאי בעי לאפוקה לא סגי לה בגיטא: **מאי איכא למימר.** היכי מצי מיפר כיון דלא קני לה קנין גמור: **הכא במאי עסקינן כגון שעמד בדין וברח.** ופסקו לה מזונות משלו כדתניא בהחולץ [יבמות מא:] עמד בדין וברח ניזונת משל יבם דר"א ס"ל דכל שחייב במזונותיה יפר כדתנן לעיל(ז). וכי תימא תינח לר"א לר' יהושע מאי איכא למימר דהא רבנן פליגי עליה דר"א במתני' דהבוגרת לעיל דסבירא להו אע"ג דמפרנס לה אינו זכאי בהפרת נדריה וסתם רבנן דפליגי עליה דר"א היינו ר' יהושע דהוא בכל דוכתי בר פלוגתיה א"כ מ"ט דר' יהושע דאמר כינס א' יפר איכא למימר משום דס"ל דיש זיקה וככנוסה דמיא א"נ רבנן דפליגי עליה דר"א במתני' דבוגרת לאו היינו ר' יהושע ור"א ור' יהושע כולהו סבירא להו דבארוס כל שחייב במזונותיה יפר וכחד יבם (נמי) כשעמד בדין וברח ה"נ מיהו בשני יבמין ועמד חד מינייהו בדין וברח פליגי דר"א ס"ל דהאי יבם נמי כיון דעמד בדין וברח כארוס דמי ועל דעתו היא נודרת ור' יהושע סבר אין היבמה גמורה לזה כשם שהארוסה גמורה לארוס דארוסה לא מצי איניש למיסרה עליה דארוס הלכך כל היכא דאיהו מפרנס לה על דעתו היא נודרת אבל יבמה ליבם במקום שני יבמין כיון דאידך מצי אסר לה אינה רואה עצמה קנויה לגמרי ליבם זה שעמדה עמו בדין כדי שתהא נודרת על דעתו. כן נ"ל(ח): **תנן א"ר אליעזר וכו'.** לר' אמי פרכינן דאוקמה [ע"א] בשעשה בה מאמר: **קנה לעצמו הוא.** במאמר שעשה בה: **שקנה לעצמו ע"י שמים.** דמקמי הכי הוי אגידא גביה משום זיקה: **תפשוט דבעי רבה.** לר' אמי דאוקמה בשעשה בה מאמר תפשוט דבעי רבה אירוסין עושה ובעיא מסירה לחופה ובלאו הכי לא קני לא ליורשה ולא ליטמא לה: **או נשואין עושה.** דאם בא עליה בלא חופה קני לה ליורשה וליטמא לה תפשוט מר"א דנישואין עושה דהא אמר ר"א יפר וקס"ד דמפר לחודיה בלא שותפות. ומסקינן לעולם אימא לך דאירוסין עושה ומאי יפר בשותפות קאמר. ואיכא למידק היכי הוה סליק אדעתיה מעיקרא דיפר לחודיה קאמר והא ממתני' משמע דבשותפות דוקא קאמר דא"ר אליעזר ומה אם אשה שקנה הוא לעצמו הרי הוא מפר נדריה אשה שהקנו לו מן השמים אינו דין שיפר נדריה והאי ק"ו לא סגי אלא להפר בשותפות דאפי' תימא דס"ל לר"א דמאמר נישואין עושה היכי מוכח לה מהאי ק"ו לר"ע דליפר לחודיה לימא ליה ר"ע אנא לא סבירא לי דנישואין עושה כדקאמרת אלא ודאי להפר בשותפות דייק ליה ר"א האי ק"ו דס"ל דלא גרע יבם מארוס והיינו נמי דקמהדר ליה ר"ע אין היבמה גמורה לאישה כשם שהארוסה גמורה לאישה דה"ג במתני' במקצת נסחי אלמא ר"א לא דייק ק"ו דידיה (ט)לשוויה יבם כארוס והיכי קס"ד דלר"א מיפר יבם לחודיה איכא למימר דהוה סבירא לן דר"א לדבריו דר"ע הוא דקאמר והכי קאמר ליה נהי דלא סבירא לך דמאמר נישואין עושה אודי לי מיהת דיפר בשותפות דלא גרע יבם מארוס והדר ליה ר"ע אין מיגרע גרע שאין היבמה גמורה לאישה שאין חייבין עליה סקילה כנערה המאורסה וכדמפ' לקמן [עה.]. ומקשו הכא תו למאי דמסקינן מאי יפר יפר בשותפות אמאי לא פרכינן מי קתני יפרו יפר קתני כדפרכינן ביבמות [כט:] י"ל דהתם הוא דפרכינן הכי משום דלכתי לא קים לן דאיכא לתרוצה בשעמד בדין וברח דנהדר דלאקשינן מי קתני יפרו יפר קתני מוקמינן לה התם בהכי אבל הכא דאתמר האי פרוקא לעיל אי הוה פריך ליה מי קתני יפרו ידע דהוה מוקי ליה בשעמד בדין וברח ומש"ה לא איכפת ליה לאקשויי:

תניא

תוספות

קנה לעצמו הוא. שהרי עשה בה מאמר. ומתרץ קנה לעצמו ומ"מ ע"י שמים: תפשוט. מדקא' ר"א יפר מטעם מאמר. דנישואין עושה. דאי אירוסי' עושה היכי מפר בלא אב. וק' לר"א שמיה, מאי קאמר, כי נמי אירוסי' עושה מפר יבם לחודיה, דהא אוקימנא שפסקו לה כ"ד [מזונות] משלו והוי כמו אירוסי' והגיע זמן דלר"א דמפר, ומיהו [דפריך] לר' יהושע דלית ליה דמפר כהגיע זמן, א"כ הא דאוקימנא בשעמד בדין היינו דלא מיקשי לר"א דאי דמאמר אינו קונה אלא לדחות צרה וקאמר הכא דתפשוט לדידן דלא ס"ל כר' אלעזר, דאין אנו זקוקים לאוקומי בשעמד בדין ומיירי דלא עמד בדין ואינו חייב לזונה, ולא הוי כמו הגיע זמן: מאי יפר יפר בשותפות. עם אב, ולעולם אירוסי' עושה. ובפ' ד' אחי' [יבמות כט:] פריך מי קתני יפרו יפר קתני. וי"ל דלכך לא פריך הכא [כמו התם], התם פריך אמילתא הך דרב נחמן מי קתני [יפרו וכו'] לר"א דאי מאמר אינו קונה אלא לדחות צרה, עד דמוקי לה התם בשעמד בדין, והכא כבר מוקמי' בשעמד בדין ודרכו פנחס, והך אתקפתא דתפשוט כו' אי לא מוקמינן לה בשעמד בדין הילכך מוקי לה בשותפות, ולא רצה להקשו' מי קתני יפרו שטלכ לשנויי בשעמד בדין ודרכו פנחס וכדשנינן לר"א: תניא כוותי' דר' אמי. דטעמ' דר"א משום דעבד מאמר, וכי אוקימנא לעי' שעמדה בדין ודרכו פנחס, לא סגי בהעמדה בדין גרידא אי לאו מאמר: ומה אשה. בעלמ' שאין לו חלק בה עד שישאנה: משבאת לרשותו. שנשאה: נגמרה לו. שמפר לבדו: אשה שיש לו חלק. זקוקה לו: עד שלא תבא לרשותו. קודם שעשה בה מאמר: [משבאת לרשותו אינו] דין שתגמור. שמפר לבד, אי מאמר נשואי' עושה דהוי כמו נשואה, ואי אירוסי' עושה יפר לבדו בשעמד בדין, ודרכו פנחס: שאין לאחרי' חלק בה. קודם שנשאה שפנויה היא: יש לאחרי' חלק בה. לשאר יבמין: דבריך. משמעך שלא יפר: כלום חלקנו בין יבם אחד לשני יבמין, בין באחד בין בשנים ובין עשה בה מאמר ובין לא עשה יש לי טעם ורלאי' שלא יפר: שהרי בשאר דברי' בן נדרים. פי' יש לנו ללמד ההפרה משאר דברי', דכמו (דלפני) [דלענין] שאר דברי' לא עמדה לו כמאמר, כן לענין הפרה לא הגמר. לקמן מפ' מאי דשאר דברי': חבל על בן עזאי. על עצמו היה נאנח:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה או נשואין וכו' דלאו אירוסין עושה דלא: (ב) ד"ה מאי יפר דקאמר ר"א יפר בשותפות וכו' ולעולם:

מסורת הש"ס

(א) יבמות כט:, (ב) לעיל סו:, (ג) [תוספתא פ"ו], (ד) [שייך עיד לע"א], (ה) [דף נא:], (ו) [יבמות כט.], (ז) [דף עג:], (ח) [ע"כ שייך לע"א], (ט) [נ"ל אלא לשויה],

מוסף רש"י

אביה ובעלה מפירין נדריה. ואינו מופר עד שיפרו שניהם (כתובות סו.). חבל עליך. כל חבל שבש"ס מגלה והפסד הוא (חולין ע. ועי' יבמות קכב. וסנהדרין נט:).

פירוש הרא"ש

תנן א"ר אליעזר כו'. מדרבי אמי דאוקמה בשעשה בה מאמר מהדר לפרוכי: שקנה לעצמו ע"י שמים. שהיתה כבר זקוקה לו: אירוסין עושה. ובעיא מסירה לחופה: נישואין עושה. ואם בא עליה בלא חופה קנאה ומוליאה בגט: תניא כוותיה דר' אמי. דמפרש טעמא דבית שמאי משום שעשה בה מאמר: שאין לו חלק בה עד שלא תבא לרשותו. והיינו מקדש אשה: משבאת לרשותו. נגמרה לו להפר נדריה עם אביה: יבמתו. שהיתה זקוקה לו קודם שעשה בה מאמר אינו דין שיפר לה: כך יש לאחרים חלק בה. שהיא זקוקה גם לאחיו: שאר דברים לנדרים דמו. דלשאר דברים לא נגמרה להפרת נדרים נמי לא נגמרה לקמן מפרש מאי שאר דברים: חבל על בן עזאי. הרבה חבלה והפסד יש בדבר שתלמיד ותיק כבן עזאי לא שימש אדם גדול כר"ע:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com